

Datum 28 februari 2024
Betreft Position paper ILT Rondetafel Tweede Kamer circulair
bouwen

Nederland zet in op een circulaire economie in 2050. Een hoogwaardige verwerking van materialen en grondstoffen is hier een belangrijk onderdeel van. Het streven is om het gebruik van grondstoffen te halveren in 2030. De Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) bevordert als toezichthouder deze maatschappelijke doelstellingen. Zo verleent de ILT vergunningen, handhaaft wet- en regelgeving en geeft signalen af bij ongewenste ontwikkelingen.

Circulair beleid gaat uit van zoveel mogelijk hergebruik van materialen en grondstoffen, onder voorwaarde van bescherming van de gezondheid van de mens en het milieu. Ook bij een circulaire economie zullen reststromen blijven bestaan. Het is zaak die reststromen zo klein mogelijk te houden en ze vervolgens veilig voor het milieu te verwerken. In de praktijk ziet de ILT echter situaties bij de toepassing van grond- en bouwstoffen (inclusief reststromen) die nadelige effecten hebben op het milieu.

Idealiter worden secundaire bouwstoffen zo veel mogelijk hoogwaardig circulair gebruikt. De praktijk laat echter veel "downcycling" in plaats van recycling zien, waardoor deze bouwstoffen op laagwaardige en verspreide manier in de bodem terecht komen. Dit is een afbreukrisico voor het behalen van de circulaire economie doelstellingen.

Belemmeringen in praktijk voor circulair beleid

- Perverse prikkels in het systeem maken dat laagwaardig hergebruik loont.

Verdienmodellen zorgen dat bedrijven voor de meest rendabele wijze van hergebruik kiezen en dat is niet noodzakelijkerwijs de meest circulaire variant.¹ Zo krijgen bedrijven soms geld toe voor het gebruik van laagwaardige bouwstoffen en moeten meer betalen voor schone producten. Verscherpte wetgeving heeft niet altijd het beoogde effect. Zo is er sinds het verbod op lage kwaliteit bodemas een verplaatsing naar de beton-industrie van deze materialen in plaats van de gewenste kwaliteitsverbetering. In de praktijk komt het neer op een

¹ Zie ILT-signaalrapportage "Milieurisico's bodemas verschuiven naar een andere afzetmarkt"

verwerking van meer dan een miljoen ton voor immobilisaat in het jaar 2022. Dit is vergelijkbaar met het laadvermogen van meer dan 30.000 vrachtwagens.²

ILT
Informatie en Programmeren
Netwerken Leefomgeving en
Wonen

Afvalenergiecentrales (AEC's) verdienen aan verbranding van afval en het produceren van elektriciteit. Hierdoor zijn er weinig prikkels om het verbranden van afval te verminderen en dat werkt hergebruik tegen.

Datum
28 februari 2024

Toepassingen zijn in de praktijk vaak meer aanbod gestuurd dan vraag gestuurd omdat de vrijgekomen bouwstoffen gekoppeld zijn aan de productie van andere materialen. Bijvoorbeeld van staal of van afvalverbranding. Zo is in financieel jaar 2022-2023 1200 kiloton staalslakken verkocht aan de cementindustrie. De koppeling aan productie van andere materialen kan leiden tot excessen (perverse prikkels), want het kost meer geld om stoffen op de juiste wijze nuttig toe te passen. Terwijl verkeerd toegepaste bouwstoffen voor grote milieuschade en gezondheidsschade kunnen zorgen.

- Beperkt en versnipperd (toe)zicht op secundaire bouwstoffen

Er is geen meldingsplicht voor het toepassen van bouwstoffen zoals immobilisaat, staalslakken en bodemas. Daardoor is onvoldoende zicht waar de bouwstoffen zijn toegepast.

Het toezicht in het bodemstelsel is versnipperd. Omgevingsdiensten, gemeenten, provincies, waterschappen en de ILT hebben ieder een eigen rol. Deze 'versnippering' bevordert het toezicht en de handhaving niet. Naast het 'publieke toezicht', is er ook het 'private toezicht', door certificerende instellingen (CI's) en de Raad van Accreditatie (RvA). Die instellingen controleren of bodemintermediairs, zoals adviesbureaus, aannemers en producenten, zich aan de regels houden. De RvA en de ILT controleren op hun beurt die certificerende partijen. Een Taskforce vanuit IenW werkt aan verbeteringen. Zo versterkt de ILT het toezicht op CI's.

- Heden normconform, schade in de toekomst

Grond- en bouwstoffen in toepassingen kunnen op korte termijn aan normen voldoen. In de loop der tijd kunnen bouwstoffen zich echter anders gedragen, mede door veranderende praktijkomstandigheden. Uitloging van zware metalen kan gedurende tientallen jaren plaatsvinden. Waardoor alsnog milieuschade kan optreden. Dit maakt dat de urgentie van de problematiek voor mens en milieu niet altijd gevoeld wordt.

Aanbeveling

Het is volgens de ILT noodzakelijk om bij het verder stimuleren van de circulaire economie meer voorwaarden te stellen aan de voorkant van het productie- en hergebruikproces, zodat materialen maximaal hoogwaardig kunnen worden hergebruikt. Hierdoor wordt bevorderd dat het aantal laagwaardige reststromen, die onvermijdelijk zijn, zo klein mogelijk is. Daarbij is het aan te raden specifieke aandacht te hebben voor veilige verwerking van deze reststromen.

² Uitgaande van een laadvermogen van 30 ton per wagen